

Apteekkien lääkeneuvonta

► Ihotautilääkäri pyysi apteekkitoiminnan ammattieettistä neuvottelukuntaa kiinnittämään huomiota siihen, että viime vuosina ainakin ihotautilääkärin potilaiden tehokas hoitaminen on vaikeutunut apteekkien muuttuneiden toimintatapojen vuoksi. Lääkärin mukaan apteekkihenkilökunta on la-

kannut piittaamasta reseptiin merkityistä hoito-ohjeista, apteekeissa kommentoidaan lääkemääräyksen sisältöä ja yritetään joskus jopa estää lääkkeiden hankinta. Kirjeen lähettänyt lääkäri on oman alansa spesialisti ja käyttää myös sellaisia hoitoja, jotka poikkeavat yleisesti käytetyistä menettelyistä tai

hoitosuosituksista. Poikkeusmenettelyt hän varustaa aina Sic!-merkinnällä. Lääkäri toivoo, että ongelmia epäillessään apteekki ottaisi yhteyttä hoitavaan lääkäriin eikä antaisi hoitoa vaikeuttavia, reseptin ohjeista poikkeavia neuvoja. ■

Neuvottelukunnan kannanotto

► Apteekkien velvoitteena on pyrkiä varmistamaan lääkeneuvonnan avulla siitä, että lääkkeen käyttäjä on selvillä lääkkeen oikeasta ja turvallisesta käytöstä. Viranomaisohjeiden mukaan lääkemääräystä ei saa toimittaa, jos lääkevalmistetta on määrätty käytettäväksi suurempi annos kuin valmisteyhteenvedon ilmoittama annostusohje, ellei lääkkeen määrääjä ole varustanut sitä merkinnällä ”Sic!”. Neuvottelukuntaan yhteyttä ottaneen ihotautilääkärin kuvaamassa tilanteessa Sic!-merkintää on aina käytetty, joten lääkäri on myös ottanut kaiken vastuun läkehoidon turvallisuudesta.

Apteekkien arkipäivää on kuitenkin se, että lääkärin vastaanotolla yksilöllisesti oman sairautensa hoitoon ohjeistettu potilas esittää apteekissa kysymyksiä, joita hän ei ole muistanut kysyä lääkärissä, tai hän ei muista joidakin asioita, vaikka niistä lääkärin kanssa keskusteltiin. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi uusien lääkkeiden ja aiemmin määrättyjen lääkkeiden yhteensopivuus, lääkkeiden oton ajankohta ja (erityisesti ihotaudeissa)

peseytymiseen liittyvät asiat. Potilaalla on näissä tilanteissa oikeus saada vastauksia. Epäselvissä tilanteissa apteekista tulee luonnollisesti pyrkiä ottamaan yhteys lääkkeen määränneeseen lääkäriin. Mahdolliset muutokset lääkemääräykseen tehdään aina lääkärin suostumuksella. Potilaan kannalta on ongelmallista, jos lääkäriä ei tavoiteta, eikä epäselvää asiaa saada selvitettyä. Myös nämä tilanteet ovat arkipäivää apteekissa, ja niissä täytyy tehdä ratkaisuja, joiden potilaalta saadun tiedon valossa ja ammattitaitoon perustuen uskotaan olevan potilaan kannalta parhaita mahdollisia.

Apteekin tehtävänä on pyrkiä varmistamaan, että hoito toteutuu lääkärin tarkoittamalla tavalla ja lääkärin antaman ohjeituksen mukaisesti. Apteekki ei kuitenkaan voi taata, että näin tapahtuu. Ihmiset etsivät tietoa useista lähteistä, kuten internetistä, kirjastosta ja tuttavilta, ja jokainen soveltaa saamia ohjeita omalla tavallaan. Mieltä askarruttavista asioista halutaan usein ”toinen mielipide”, jonka painoarvo saattaa olla suu-

rempi kuin asiantuntijan antamilla ohjeilla. Apteekki tai lääkäri ei pysty estämään askasta saamasta lääketietoa, vaikka apteekki lääkärin toivomuksesta pidättäytyisikin neuvonnasta. Jos lääkärin potilaalle räätelöimä hoito tai hoito-ohjeet poikkeavat selvästi yleisistä hoitosuosituksista tai esimerkiksi pakkausselosteiden sisällöstä, potilaan perusteellinen informoiminen vastaanotolla on erityisen tärkeää, jotta muualta saatu tieto tavanomaisista hoito-ohjeista ja lääkkeen käyttötavoista ei horjuttaisi potilaan sitoutumista hoitoon. Apteekin tehtävänä ei missään tilanteessa ole arvostella lääkärin määräämää hoitoa potilaalle.

Apteekin antamassa neuvonnassa voi luonnollisesti tapahtua myös virheitä. Aina potilas ei kaikesta neuvonnasta huolimatta ymmärrä annettuja ohjeita oikein. Apteekkien henkilökunta näkee päivittäin monenlaisia käytäntöjä, hoitoja ja lääkemääräyksiä. Esimerkiksi ihotaudeissa, syövän hoidossa ja kovan kivun hoidossa on käytössä paljon yksilöllisiä ns. off label -hoitoja. Apteekin on näissäkin

hoidoissa pyrittävä varmistamaan hoidon turvallinen toteutuminen. Apteekin työtä helpottaa Sic!-merkinnän käyttäminen myös silloin, kun lääkkeen käyttötarkoitus on selkeästi normaalista poikkeava. Merkintä siirtää vastuun lääkemääräyksestä kokonaan lääkärille ja on signaali apteekille, että asia on tässä erityispauksessa erikseen harkittu.

Neuvottelukunta pitää lääkärin esille tuomia tilanteita valitettavina mutta ei koko apteekkitoimintaan yleistettävänä. On hyvin mahdollista, että ongelmia on esiintynyt erityisesti ihotautien hoidossa. Haasteet tuntuisivat olevan ennen muuta tiedonkulussa ja yhteistyössä. Sitä tulisi vahvistaa paikallisesti, jolloin voidaan sopia esimerkiksi neuvonnan sisällöstä ja toimintatavoista ongelmatilanteissa. Potilaalla on oikeus saada tietoa. On tärkeää, että lääkäriltä ja apteekista saadut tiedot tukevat toisiaan ja siten myös hoidon onnistumista. ■

Herättikö kannanotto ajatuksia tai mielipiteitä? Lähetä postia neuvottelukunnalle.

Ammattieettiselle neuvottelukunnalle voi lähettää kannanottopyyntöjä apteekkitoimintaan liittyvistä eettisistä kysymyksistä (sirpa.peura@apteekkariliitto.fi). Neuvottelukuntaan kuuluvat LKT, dosentti Pekka Louhiala (puheenjohtaja), farmaseuttinen johtaja Sirpa Peura (pääsihteeri), apteekkari Sari Eerikäinen, apteekkari Juhani Itkonen, proviisori Jarkko Suvinen ja farmaseutti Päivi Nurmi. Neuvottelukunnan sihteerinä toimii asiantuntijaproviisori Johanna Salimäki.